

Розламана земля. Кам'яні небеса.

роман: Кн. 3

Нора К. Джемісін

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Макарова О. П.

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Пролог

я, коли ще був собою

Час стікає, люба. Нумо покінчімо з початком світу? Так. Нумо.

Хай там як, це дивно. Мої спогади схожі на комах у бурштині. Вони рідко коли лишаються неушкодженими — ці заморожені в часі життя. Зазвичай усередині тільки лапка, шматочок крила, кавалочок черевця — окремі фрагменти, що творять ілюзію цілого, — і все це перекривають брудні зазублені тріщини. Коли я примружуюсь і зизую у пам'ять, то бачу обличчя і події, які мали б щось для мене значити, і вони значать, але... водночас ні. Особа, з якою усе це відбувалося, — це я, але й не я.

У спогадах я був кимось іншим, так само як і Затишшя було десь в іншому світі. Тоді — і тепер. Ти — і ти.

Тоді. Тоді ця країна ще була трьома країнами, хоча їхнє розташування таке саме, як і в того, що колись назвуть Затишшям. Пори із плином часу принесуть більше заledenіння полюсів, зниження рівня моря і зроблять теперішні Арктиди й Антарктиди просторішими та холоднішими. А втім, тоді...

... тепер — коли я думаю про тоді, це відчувається як тепер. Це я і маю на увазі, кажучи, що це дивно.

Тепер, у часи перед Затишшям, далека північ і далекий південь — це непогані сільськогосподарські краї. Те, що називатиметься Західними Узбережцями, нині ще тільки болота і джунглі, але вони вимруть упродовж наступного тисячоліття. Деяких місцевостей у Надсердинцях іще немає, а створять їх виверження вулканів через кілька тисяч років імпульсів. А той край, який називали Палелюю, твоя батьківщина? Її просто немає. Якщо врахувати все, то змін не так уже й багато, але й тепер було геть нещодавно, за тектонічним часом. Пам'ятай: кажучи «світу настав кінець», ми зазвичай брешемо, бо із планетою якраз усе гаразд.

Як назвати цей втрачений світ, це тепер, якщо не Затишшям?

Дозволь, я насамперед розповім про місто.

За твоїми стандартами, його побудували неправильно. Воно розростається — у спосіб, заборонений для будь-якої сучасної агломерації, бо тоді довелося б прокласти багато верст стін. А найвіддаленіші щупальця цього міста розгалужуються уздовж річок та інших ліній життя, щоб народити нові міста — подібно до цвілі, яка розгалужується і розтягується уздовж багатих на поживні речовини шляхів. Надто близько одне до одного, подумаєш ти. Занадто густе розміщення поселень. Занадто міцний зв'язок. Міста, що розповзаються на більші площі, їхні подібні до змій мацаки — жоден з яких не виживе, відрізаний від решти.

Інколи дочірні міста мають свої місцеві назви — особливо якщо вони досить великі чи старі, щоб мати власних дітей. Але це опційно. Твоє враження від них правильне: у кожному з них така сама інфраструктура, така сама культура, такі самі апетити і страхи. Кожне місто схоже на інше. І всі вони насправді є одним великим містом. Цей світ, це тепер і є назвою міста — Силь Анагіст.

Чи розумієш ти, дитя Затишшя, на що здатна держава? З нею не зрівняється уся Стара Санзея, яка зшила себе із сотні «цивілізацій», що живуть і помирають колись між тепер і тоді. Це ж лише збіговисько параноїдальних міст-держав і громад, які домовилися час від часу ділитися своїм майном заради збереження життя. Ех, мрії усього світу стануть такими нікчемними внаслідок Пір.

Тут, тепер, мрії не мають меж. Народ Силь Анагісту пізнав силу матерії та її склад, він сам сформував таке життя, яке відповідає його примхам. Він пізнав стільки секретів небес, що занудьгував і звернув свій погляд уже до землі під ногами. Силь Анагіст живе — о, яким життям він живе! Метушливими вулицями, невпинною торгівлею та будинками, у яких тобі складно було б розпізнати будинки. Стіни з візерунчастої целюлози, які складно розгледіти крізь листя, мох, траву і грона фруктів або бульб. На деяких дахах

майорять стяги, але якщо придивитися, можна побачити, що це розпустилися гігантські квіти-гриби. Вулиці кишать предметами, у яких ти б не впізнала транспортних засобів — хіба лише з огляду на те, що вони возять пасажирів і товари. Деякі з них пересуваються на механічних ногах, неначе велетенські комахи. Інші схожі на відкриті платформи, які ковзають на подушках резонансного потенціалу... хоча ти не зрозумієш. Скажу лише, що вони здіймаються над землею на кілька пальців. Їх не тягнуть тварини. Їх не приводить у рух ані пара, ані хімічне пальне. Якщо якась тварина чи дитина випадково потрапить під таку машину, то перестане існувати до того моменту, як та пройде, і це не вповільнює транспорту й не шкодить здоров'ю того, хто опинився на його шляху. Ніхто не вважає це смертю.

Ти неодмінно впізнаєш те, що вивищується над усім містом у його серці. Це найвищий і найяскравіший об'єкт, який видно за багато верст і який так чи інакше є точкою перетину всіх автомобільних і залізничних шляхів. Це твій давній приятель, аметистовий обеліск. Він не здіймається над землею — ще ні. Він лежить у своєму гнізді, хоча й не цілком спокійно. Раз у раз пульсує у ритмі, знайомому тобі з Аллії. Пульс його здоровіший за той. Аметист — не рівня тому похибному, напівмертвому гранату. Та все ж, якщо подібність примушує тебе здригнутися, не вважай свою реакцію нездоровою.

Обеліски стоять по всіх трьох землях, в осерді кожного достатньо великого вузла Силь Анагісту. Вони поцяткували обличчя світу, як двісті п'ятдесят шість павуків у двохстах п'ятдесяти шести павутинах, що годують кожен свої міста, які годують їх навзаєм.

Якщо тобі так більше подобається, можемо називати ці павутини мережею життя. Розумієш, життя священне в Силь Анагісті.

Тепер уяви собі будівлі, які оточують обеліск шестикутником. Твоя уява не зможе намалювати нічого навіть наближено подібного до того, як є насправді. Але просто уяви собі щось гарне — цього буде досить. Придивися до будівлі на південно-західній грані обеліска, на похилому пагорбі. На її кришталевих вікнах немає ґрат, але уяви трошки темніше переплетіння волокон під прозорою речовиною, з якої зроблено вікно. Нематоцисти — це поширений метод убезпечення вікон від небажаних контактів. Проте вони нанесені тільки на зовнішній поверхні, щоб не допускати сторонніх. Вони жалять, але не вбивають (життя священне в Силь Анагісті). Усередині біля дверей нема жодного охоронця. У будь-якому разі з них не було б користі. Опора не була першою установою, що добре вивчила людську природу: якщо ув'язнених переконати співпрацювати, в охоронцях не буде потреби.

Ось камера в гарній в'язниці.

Несхожа, знаю. У ній стоїть приємно спроектована річ, яку можна назвати канапою, хоча вона не має спинки й складається з кількох окремих зібраних разом деталей. Решта меблів доволі прозаїчна, і тобі нескладно буде їх розпізнати: людству за всіх часів потрібні столи та стільці. З вікна видно сад на даху однієї з інших будівель. О цій порі дня на сад падає сонячне світло, відбите великим кристалом, і всі квіти в ньому вивели та висадили з урахуванням цього ефекту. Фіолетове світло забарвлює доріжки та клумби, а квіти немов самі злегка світяться. Деякі крихітні білі квіти-ліхтарики мерехтять, і це перетворює усю клумбу на нічне небо в мініатюрі.

А ось хлопець, який дивиться у вікно на мерехтливі квіти.

Насправді він уже молодий чоловік. Він здається зрілим, хоча вік визначити неможливо. За статурою не стільки присадкуватий, скільки компактний. Обличчя широке й вилицювате, рот невеликий. Усе в ньому біле: безбарвна шкіра, безбарвне волосся, крижані очі,

елегантно задрапований одяг. У кімнаті теж усе біле: меблі, килимки, підлога під ними. Стіни зроблено з вибіленої целюлози, і на них нічого не росте. Кольорами ясніє лише вікно. У цьому стерильному місці, у фіолетовому світлі, яке проливається з вулиці, хлопець — єдина безперечно жива істота.

Так, цей хлопець — я. Я насправді не пам'ятаю його імені, але пригадую, що в ньому було забагато ржавих літер. Тож назвімо його Говва — звучання те саме, тільки оздоблене на всі лади беззвучними літерами та прихованими значеннями. Це доволі наближено й відповідно символічно...

Даруй. Я злюся більше, ніж варто було б. У такому разі змінімо тему на щось не таке провокативне. Повернімося до того тепер, яке має настати, і до того тут, яке зазнало величезних змін.

Тепер — це тепер у Затишші, де досі чути відлуння Розколу. Тут — насправді не Затишшя як таке, а лише печера просто над головною лавовою камерою велетенського давнього вулкана. Ми могли б назвати це місце серцем вулкана, якщо ти розумієш і полюєш метафори. Якщо ж ні, це глибокий темний і ледве стійкий пухирець посеред скелі, яка досі ще не охолонула цілком за тисячі років по тому, як Батечко Земля її виплюнув. Саме в цій печері я стою, частково злившись із горбком у скелі, щоби краще бачити найдрібніші збурення або серйозніші, суттєві деформації, які передвіщають виверження. Мені необов'язково це робити. Є кілька процесів, спинити які було б ще важче, ніж той, який я щойно запустив. Та я все ж знаю, як це — нічого не розуміти, боятися, не знати, що буде далі, і водночас не мати поруч ні душі.

Ти не сама. Ти ніколи не лишишся сама, хіба лиш якщо цього захочеш. Я добре знаю, що насправді важливо тут і зараз, під час кінця світу.

Ах, люба моя... Апокаліпсис — це доволі відносна штука, не погоджуєшся? Коли розверзається земля під ногами — це

катастрофа для тих, чиє життя залежить від неї. Але для Батечка Землі це нічого не значить. Коли якийсь чоловік помирає, це, напевно, руйнує увесь світ в очах дівчини, яка називала його батьком. Та якщо її кликали почварою стільки разів, що вона вже й сама це прийняла, це перестає мати значення. Повстання раба нічого не важить для людей, які прочитають його історію згодом. Для них це будуть лише куці слова на тонкому папері, стоншеному вкрай тертям історії. («Ви були рабами, і що з того?» — шепочуть вони. Так, наче це нічого не означає.) Але для людей, що пройшли крізь повстання рабів — хоч тих, хто сприймали свою вищість як належне, поки в темряві не отримали відплати; хоч тих, хто швидше спалили би цілий світ, щоб тільки не лишатися ні секунди довше на «своєму місці»...

Це не метафора, Ессун. І не гіпербола. Я бачив, як світ палав. Не кажи мені про невинні смерті, незаслужене страждання, безсердечність помсти. Коли грома зводить дім на лінії розлому, чи звинувачуєш ти стіни за те, що вони впали на людей усередині? Ні. Ти звинувачуєш тих, хто був настільки дурним, щоб вирішити, ніби вони можуть кинути виклик законам природи. Часом на лінії розлому будують цілі світи. Зводять їх на розломах болю та підвалинах жаху. Не тужи за такими світами, коли вони падають. Лютуй, що їх створили приреченими на загибель.

Тож зараз я розповім тобі про кінець одного з таких світів — Силь Анагісту. Я розповім, як я його знищив — або щонайменше завдав достатньої шкоди, щоб йому довелося почати все спочатку й відбудовуватися з руїн.

Я розповім тобі, як я з усмішкою на обличчі відчинив Брану й відкинув Місяць.

А ще розповім, як пізніше, коли на землю спустилася тиша смерті, я прошепотів:

— Зараз.

Зараз.

І Земля прошепотів у відповідь:

— Палайте.

• • •

Далі — у повній книжці «Розламана земля. Кам'яні небеса. роман: Кн. 3».

nashaknyga.com.ua